

Podpora kurikulární práce škol
Národní pedagogický institut ČR

Občanská výchova pro 2. stupeň ZŠ

tradiční
modelový ŠVP

2025

Spolufinancováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět	Občanská výchova
Využití vzdělávací obory	Výchova k občanství
Průřezová témata (PT)	Společnost pro všechny
Klíčové kompetence (KK)	<ul style="list-style-type: none"> — k učení — komunikační — osobnostní a sociální — k občanství a udržitelnosti — k podnikavosti a pracovní — k řešení problémů — kulturní — digitální
Základní gramotnosti (ZG)	<p>Čtenářská a pisatelská</p> <p>Logicko-matematická</p>

Informace o pojetí předmětu	<p>Tento povinný vyučovací předmět je vytvořen ze vzdělávacího obsahu oboru Výchova k občanství, z klíčových kompetencí a základních gramotností a z částí průřezového tématu Společnost pro všechny. Pojetí předmětu Občanská výchova klade důraz na rozvoj kritického přístupu žáků k sobě samým, ke společnosti a k informacím, které přijímají. Výuka je pojmána tak, aby vedla k vlastní činnosti žáka, jeho vlastnímu objevování a aplikaci znalostí v konkrétních situacích. Žáci jsou vedeni k reflexi vlastních názorů, postojů a zkušeností. Předmět se zásadně podílí na formování postojů spojených s demokracií, lidskými právy, rovností, nediskriminací a respektem k rozmanitosti. Proto je podstatné propojené předmětu s průřezovým tématem Společnost pro všechny a jeho výsledky učení. Důležitou součástí výuky je aktuální dění, problémy a témata, se kterými se žáci osobně nebo prostřednictvím médií setkávají. Proto u žáků rozvíjíme schopnost kriticky hodnotit informace z médií a sociálních sítí. Výuka se bezpečným způsobem věnuje také některým tématům, která mohou být považována za kontroverzní. Zaměřujeme se na podporu aktivního zapojení žáků do občanského života, například prostřednictvím společensky prospěšných akcí a diskusí o společenských problémech, podporujeme žáky v tom, aby navrhovali a prosazovali změny.</p>
Informace o obsahu předmětu	<p>Cílem předmětu Občanská výchova je vést žáky k aktivnímu a odpovědnému zapojení do společnosti, rozvíjet jejich schopnost zodpovědně se rozhodovat na různých občanského života, včetně správy osobních financí, a připravit je na praktické zvládnání výzev spojených se společenským, občanským a finančním životem.</p> <p>Občanská výchova je zaměřena na porozumění společnosti v její rozmanitosti a v širších souvislostech, na problematiku státu a politického systému, liberální demokracie a lidských práv, na orientaci ve veřejném a politickém dění, na rozvoj právního povědomí pro běžné situace a na zvládnání komunikace s úřady, na praktickou orientaci ve světě osobních financí, hospodaření domácnosti, na porozumění základům tržního hospodářství a základním ekonomickým pojmům.</p>
Časová dotace	1 + 1 + 1 + 1

Organizace výuky předmětu	Vyučovací předmět Občanská výchova je vyučován jednu hodinu v každém týdnu každého ročníku 2. stupně. Pokud to dané téma vyžaduje, realizuje se výuka ve dvouhodinových blocích 1x za 14 dní. Výuka probíhá ve standardní učebně, příležitostně je využíváno počítačové učebny. Zařazovány jsou exkurze a vzdělávací akce mimo školu. Některá témata jsou realizována také jako součást školních projektů.
Podmínky pro výuku předmětu	Výuka tohoto předmětu nevyžaduje zajištění žádných specifických podmínek.

Vzdělávací strategie

Vyučovací předmět	Občanská výchova
Využité vzdělávací obory	Výchova k občanství
Průřezová témata (PT)	Společnost pro všechny
Klíčové kompetence (KK)	<ul style="list-style-type: none"> — k učení — komunikační — osobnostní a sociální — k občanství a udržitelnosti — k podnikavosti a pracovní — k řešení problémů — kulturní — digitální
Základní gramotnosti (ZG)	Čtenářská a pisatelská Logicko-matematická

Klíčové kompetence rozvíjíme zejména s využitím těchto vzdělávacích strategií:

KKU	Klíčová kompetence k učení	<ul style="list-style-type: none"> — podporujeme žáky v tom, aby projevovali své názory a potřeby a nebáli se při svém učení chybovat, o chybách přemýšleli a dále se z nich učili, odkrýváme žákům vlastní chyby jako příležitosti k učení — vedeme žáky k sebehodnocení na základě kritérií, kterým rozumějí, a podporujeme tím jejich odpovědnost za vlastní učení
KKK	Klíčová kompetence komunikační	<ul style="list-style-type: none"> — vytváříme příležitosti pro různé formy diskuse, ve kterých mohou žáci bezpečně pokládat otázky a sdílet své myšlenky, prožitky, pocity na dané téma (párové diskuse, debataní kroužky atd.) — pravidelně organizujeme aktivity, ve kterých žáci prezentují ve skupinách či před celou třídou své zážitky, nápady a výsledky individuálních či skupinových činností — do výuky pravidelně zařazujeme také autentické texty a jiná jazyková či obrazná sdělení (novinové články, příspěvky na sociálních sítích, fotografie, ilustrace, mapy, schémata a diagramy, videa apod.) — zařazujeme do výuky prvky dramatické výchovy a role-play, v rámci kterých žáci přebírají různé role v simulovaných komunikačních situacích a experimentují s různými způsoby vyjadřování reakcí na verbální i neverbální jednání komunikačních partnerů
KOS	Klíčová kompetence osobnostní a sociální	<ul style="list-style-type: none"> — začleňujeme pravidelné aktivity na sebereflexi, kde si žáci mohou uvědomovat své úspěchy, výzvy a osobní růst (umožníme žákům psát deníky, reflektovat své zkušenosti a sdílet své myšlenky v diskusích ve třídě, zaznamenávat seberozvoj do kompetenčních kruhů, map pokroku) — vedeme žáky k tomu, aby si uvědomovali dopady vlastního chování na sebe, ostatní lidi i přírodu — uvědomujeme si, že jsme pro žáky aktivním vzorem etického chování a empatie — dáváme žákům prostor spoluvytvářet pravidla (pracujeme se sankcemi za porušení pravidel transparentně a v souladu s pravidly školy; usilujeme o to, aby co nejvíce odpovídaly přirozeným důsledkům přečinu)

KOB	Klíčová kompetence k občanství a udržitelnosti	<ul style="list-style-type: none"> — vytváříme prostor pro otevřenou diskusi žáků o hodnotách a chování svých i ostatních, facilitujeme diskusi a využíváme osvědčené diskusní techniky — vytváříme situace a zadání vyžadující prozkoumávání a interpretaci různých souvislostí v místním prostředí a mezi místní, regionální, národní a globální úrovní (využíváme postupy místně zakotveného učení a globálního vzdělávání) — podněcujeme žáky k vytváření a vyjádření vlastního odůvodněného názoru na různé aspekty veřejného dění a ke kladení souvisejících otázek, k hledání a kritickému vyhodnocování informací a argumentaci, doplňujícími otevřenými otázkami je vedeme k hlubšímu promyšlení názoru — umožňujeme žákovi vybrat si veřejně prospěšnou aktivitu, kterou si sám či společně se spolužáky zvolí nebo s níž se vnitřně ztotožní – nezaměňujeme to s účastí na akci z vnějšího popudu (vykonání zadaného úkolu či příkazu)
KPP	Klíčová kompetence k podnikavosti a pracovní	<ul style="list-style-type: none"> — nabízíme žákům příležitost zapojit se do dobrovolných veřejně prospěšných projektů, známých jako dobrovolnictví – například podpora vrstevníků při učení, pomoc seniorům, asistence dospělým při osvojování nových dovedností, ochrana přírody, rozvoj komunitního života, humanitární pomoc a rozvojová spolupráce — zadáváme pravidelně náměty projektové výuky nebo jiný úkol, kde budou žáci pracovat v párech, skupinově, v týmu — zapojujeme žáky do procesu plánování a rozhodování ohledně skupinových aktivit a projektů (žáci se cítí být více zapojení a mají větší zájem na dosažení společného cíle)
KRP	Klíčová kompetence k řešení problémů	<ul style="list-style-type: none"> — nabízíme skutečné společenské problémy, kde musí žáci zvážit různé perspektivy a navrhnout udržitelná řešení, kde vyjadřují vlastní hodnoty a přesvědčení o svém vlivu na vnímání problému — dáváme žákům podněty k rozlišování mezi tím, co je faktické tvrzení, tvrzení hypotetické (hypotéza) a prostý názor, a to ve složitějších textech (výklad v učebnici, vědecký popularizační text, novinový text apod.), v mluveném projevu i audiovizuálním obsahu (televizní pořad, dokumentární film, film s vědeckou tematikou apod.) s vědeckým obsahem — poskytujeme informační materiály k jednomu tématu z různých zdrojů
KKT	Klíčová kompetence kulturní	<ul style="list-style-type: none"> — v diskusích o kulturních projevech a uměleckých dílech vedeme žáky k toleranci a respektu k názoru druhých — používáme umělecká díla z různých kultur a historických období k porozumění a respektu k různým kulturním tradicím a perspektivám
KDI	Klíčová kompetence digitální	<ul style="list-style-type: none"> — prostřednictvím promyšlených online aktivit vedeme žáky k vědomému a zodpovědnému utváření digitálních identit a sledování vlastní digitální stopy — kazujeme žákům, které digitální služby nabízí stát, veřejná správa či komerční sektor a jak mohou tyto služby využívat — při vytváření a sdílení digitálního obsahu vedeme žáky k uvědomování si vlastních autorských práv a k respektu k autorským právům ostatních — vedeme žáky k porozumění pravidlům bezpečného zacházení s digitálními technologiemi a k jejich dodržování

Základní gramotnosti rozvíjíme zejména s využitím těchto vzdělávacích strategií:

ZGC	Základní gramotnost čtenářská a pisatelská	<ul style="list-style-type: none">— vedeme k ověřování a vyhodnocování relevance, aktuálnosti a důvěryhodnosti zdrojů a k ostražitosti, pokud chybí informace o zdroji nebo jsou uvedeny všeobecně (např. namísto autora článku je uvedena „redakce“)— dáváme prostor k hledání rozdílů a shod mezi tím, co žák čte a jeho poznatky či zkušenostmi, a k vysvětlování toho, jakou mají texty souvislost s ním osobně— podněcujeme odhadování a posuzování, proč jsou v textu podávána nepodložená tvrzení nebo proč jsou pouhé domněnky či názory předkládány jako fakty— vybízíme k rozpoznávání svých i cizích stereotypů při čtení a psaní textů a k hledání objektivnějších přístupů
ZGM	Základní gramotnost logicko-matematická	<ul style="list-style-type: none">— vedeme k tomu, aby žáci dávali do logických souvislostí data na základě důkazů a argumentů (např. při práci s grafy, statistikami, nebo v oblasti finanční gramotnosti)— zadáváme konkrétní učební úlohy (např. k tématu volby, hlasování, statistické údaje, rozpočet), kde je potřeba použít logický úsudek, analýzu, syntézu a matematické operace— vedeme k tomu, aby žáci sledovali dopady změny podmínek na daný jev (např. změna finančních podmínek při práci s rozpočtem a při finančním plánování, nebo změny volebních preferencí)

Tradiční modelový ŠVP / Občanská výchova pro 2. stupeň ZŠ

Dílo vzniklo v IPs Podpora kurikulární práce škol.

Registrační číslo projektu CZ.02.02.XX/00/22_005/0004756

Dílo podléhá licenci Creative Commons CC BY SA 4.0

- Uveďte původ - Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je kolektiv autorů NPI ČR.

Licenční podmínky navštivte na adrese:

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.cs>.

Národní pedagogický institut
České republiky
Praha, leden 2025
www.npi.cz